

Tapatybės paieškos alternatyvioje Kauno jaunimo kultūroje sovietmečiu

Ramanauskaitė, Egidija. *Kauno hipiai: tapatybės paieškos 1966–1972*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2023, 292 p.

ROMUALDAS JUZEFOVIČIUS

Lietuvos kultūros tyrimų institutas
ORCID: 0000-0003-2415-279X

Egidijos Ramanauskaitės monografijoje išsamiai analizuojami Kauno hipiuojančio jaunimo neformalios grupės, pasivadinusios „Company“, atsiradimo ir tapatybės formavimosi veiksniai jos veikimo laikotarpiu 1966–1972 metais. Pabrėžtina, kad monografija atskleidžia ne tik šios jaunųjų bendruomenės ryšius ir raišką, bet platesnį jaunimo kultūros raidos procesą, naujų kultūrinės veiklos formų atsiradimą ir kylančius iššūkius, stengiamasi įvertinti galimą šios grupės poveikį to meto aplinkai.

Šios knygos autorė yra Vilniaus universiteto Kauno fakulteto vyresnioji mokslo darbuotoja. Monografijoje gausiai panaudoti Lietuvos ypatingojo archyvo, Lietuvos centrinio valstybės archyvo fondų dokumentiniai šaltiniai, buvusiųjų tirtos jaunimo grupės dalyvių ir kitų amžininkų prisiminimai, itin daug remtasi interviu duomenimis svarbiausiais knygoje nagrinėjamais aspektais. Kūrybiškai monografijoje panaudoti Lietuvos ir užsienio mokslininkų darbai, informacinė literatūra ir virtualūs šaltiniai.

Recenzuojamos monografijos pradžioje pateiktas išsamus įvadas, kuriame aptartas tyrimo objektas ir šaltiniai, teorinės prieigos, darbo metodai. Pagrįstai autorė nagrinėjamos temos svarbą aktualizuoja siedama tai ne vien su pasaulinio jaunimo kultūrinio

judėjimo istorija, bet ir su Lietuvos jaunimo kūrybinės laisvės siekių ir sovietinės kultūros politikos sankirtomis. Tiriama hipių bendruomenė monografijoje vadinama subkultūrine grupe, ji įvardinama kaip „nuo visuomenėje vyraujančių normų nutolusi kultūrinė grupė, kurios dalyviai atmeta jų aplinkoje įprasto sunorminto elgesio scenarijus ir kuria alternatyvius“ (p. 13).

Pirmame knygos skyriuje „Globalūs hipių subkultūros procesai“, remiantis užsienio literatūra, rašoma apie hipių sąjūdžio ištakas JAV, jų propaguojamas vertybes ir jų poveikį Europos šalių jaunimo visuomenėse. Pateikti duomenys byloja apie tai, kad hipių bendruomenių ir raiškos atsiradimui terpę parengę kintanti kultūrinė aplinka ir besiformuojanti jaunimo alternatyvioji kultūra, kaip konstatuoja autorė, „reiškusi pasipriešinimą tradicinės visuomenės normoms, konformizmui ir materialiosioms vertybėms“ (p. 38).

Išskirtinai monografijoje akcentuojamas svarbus hipių idėjų raišką vienijantis elementas – roko muzika, kuri padėjo skleisti asmens laisvės, taikos, meilės, harmonijos ir kitas vertybes. Pagrįstai pastebima, kad nors Lietuvos jaunimo kultūroje Vakarų šalių naujovės tiesiogiai buvo sunkiai pasiekiamos arba formaliai pateikiamos fragmentiškai su itin kritine interpretacija, tačiau informacija

apie roko muziką buvo skleidžiama neformaliais būdais jau XX a. 7-ojo dešimtmečio antroje pusėje ir skatino jos gerbėjų bendravimą. Lietuvoje hipiavusio jaunimo bendruomenę, kaip rašo autorė, sudarė pavienės ir ganėtinai uždarnos jaunimo grupelės, nes platesnio ar viešo bendravimo pastangas persekiojo sovietinis saugumas (p. 48).

Antrasis monografijos skyrius – „Sovietmečio gyvensenos pėdsakai“ – skirtas aptarti Kauno hipiavusio jaunimo sociokultūrinę aplinką. Kultūros istorijos prasme išskirtinai paminėtina teksto dalis apie jaunimo mėgiamą muziką, kuri 7-ame dešimtmetyje pradėjo formuoti naują bendravimo terpę. Pagrįstai ir argumentuotai teigiama, kad nežiūrint jaunimo muzikinių kolektyvų griežto repertuaro reglamentavimo ir kitų taikomų apribojimų, Lietuvoje plėtėsi bigbyto muzikos banga ir vis daugiau grupių sekė Vakarų muzikantų pavyzdžiu (p. 60).

Besiorganizuojančios roko grupės Vilniuje, Kaune ir kituose miestuose skatino domėtis muzikinėmis naujovėmis, keitė jaunimo kultūrinį skonį. Autorė remiasi informatyviausių leidinių apie roko muzikos istoriją žiniomis ir nurodo, kad Lietuvos muzikinėje scenoje pirmiausia įsitvirtino ir tapo pakankamai populiarios jaunimo roko grupės „Antanėliai“, Gėlių vaikai“, „Aisčiai“, Kertukai“, Gintarėliai“ ir kitos. Šiuolaikinėje Lietuvos populiarioje informacinėje literatūroje ir publicistikoje jau buvo paviešinti duomenys apie roko muzikos ištakas, labiau ar mažiau žinomus šios muzikos kūrėjus ir atlikėjus Lietuvoje¹, tad recenzuojamoje knygoje pagrįstai remtasi platesniu viešintų

istorinių žinių kontekstu. Papildomai vertėtų paminėti ir tai, kad viešojoje publicistikoje apie roko muzikos praeitį ir palikimą pradėta rašyti ir kalbėti jau pirmaisiais metais po Lietuvos nepriklausomybės atgavimo, manytina, kad žurnalistės Daivos Rinkevičiūtės spaudoje publikuoti pokalbiai² su buvusiais roko muzikos pradininkais tapo ne tik svarbia žinių apie populiariosios muzikos raidą, bet ir sociokultūrinius jaunimo raiškos procesus kaupimo bei sklaidos viešojoje aplinkoje pradžia.

Monografijos autorės atliktos apklausos byloja, kad jaunimas diskotekos ateidavo ne tik pasiklausyti muzikos, jiems patikdavo bendrauti ir diskutuoti apie muzikos naujoves. Tai paskatino muzikinių renginių organizatorių pastangas panaudoti viešas erdves, taip pat mėginti bendradarbiauti su spauda. Jaunimo muzikinės komunikacijos plėtojimo prasme įvardinamas Kauno politechnikos instituto Automatikos fakulteto muzikos klubas ir jo rengiamos diskotekos, taip pat jaunimo žurnalas „Nemunas“, kuris supažindino su jaunimo muzikos įvykiais, kartais publikavo grupių nuotraukas (p. 62–63).

Knygoje, remiantis atsiminimais ir Lietuvos ypatingojo archyvo fonduose saugomais dokumentais, rašoma apie anti-sovietinės raiškos pavyzdžius, istorinės atminties vertybes Kauno jaunimo aplinkoje, sovietinio saugumo persekiojimą.

Trečiame skyriuje „Subkultūrinės grupės atsiradimo prielaidos“ aprašoma, kaip sovietmečiu atsirado hipiuojančio jaunimo bendravimo grupė „Company“ ir kaip brendo maištinga būsena, vertusi juos

1 Peleckis, Mindaugas. *Lietuvos rokas. Ištakos ir raida*. Vilnius: Mintis, 2011; Radzevičius, Rokas. *Lietuvos roko pionieriai*. Vilnius: Vaga, 2012 ir kt.

2 Rinkevičiūtė, Daiva. *Neišmušusių valandų triumfas*. Vilnius: Lietuvos rytas, 1991.

siekti naujumo pasaulėžiūroje, muzikoje ir kitoje kūryboje.

Remdamasi savo tyrimu, monografijos autorė akcentuoja vakarų jaunimo kultūros įtakas ir Kauno jaunimo poreikį užsiimti nauja kultūra, kuri jiems buvo draudžiama, bet „savo kelio ieškantiems paaugliams šie draudimai kėlė protesto nuotaikas prieš sovietinę aplinką. Jaunimo patirtys, susijusios su šeimos vertybėmis ir mokyklos ideologija, inspiravo konfliktus, o siauruose rateliuose jaunimas galėjo diskutuoti apie žmogaus egzistenciją ir asmens laisvę“ (p. 97).

Šiame knygos skyriuje remiantis atsiminimais ir archyviniais dokumentais yra pateikta išsami ir originali informacija apie besiformuojančios neformalios hipių grupės „Company“ dalyvių pirmuosius santykius su sovietiniu saugumu. Sovietinės aplinkos spaudimą, kaip byloja aptarti šaltiniai, patyrė šios grupės susibūrimai ir mėginimai organizuoti roko muzikinius renginius.

Išskirtinį politinį ir ideologinį spaudimą jaunimo populiariosios muzikos raiškoje patvirtina istoriko Arūno Streikaus tyrimai ir pabrėžiama, kad kovoti, su sovietinės valdžios požiūriu, neigiamomis estrados tendencijomis buvo net įtraukti ir pripažinti muzikų gildijos atstovai, nustatinėję priimtinos ir nepriimtinos muzikos kriterijus. „Rafinuotos jų sampratos apie aukšto lygio kūrybą neatitikusią muziką lėmė, kad geriausiu atveju ji galėjo būti atliekama tik rūsiuose ar mokyklų diskotekose“³.

Vertos dėmesio išlieka filosofo ir publicisto Leonido Donskio mintys apie sovietmečio populiariosios muzikos kultūros

tendencijas sovietmečiu, šio paveldo aktualijas laisvoje Lietuvoje, nors kai kurie jo vertinimai gali būti diskutuoti. „Galima tik spėlioti, rašė L. Donskis, kokia linkme būtų pasukę lietuvių rokas ir popmuzika, jei būtų išlikusi *Kertukų, Aitvarų, Raganių, Nuogų ant slenksčio, Gėlių* ir kitų puikių roko grupių gyvoji įtaka mūsų muzikinei kultūrai. Tuometinis muzikavimo lygis leidžia spėti, kad Lietuva būtų galėjusi tapti aukštos roko kultūros šalimi, kurioje būtų pradėta plėtoti ir aukštos klasės popmuzika“⁴.

Kauno hipių grupės „Company“ susidarymo istorija 1966–1969 m. nagrinėjama ir kitame, ketvirtame recenzuojamos monografijos skyriuje „Miesto sodo kompanijos kūrimosi procesai“, kuriame pateikti unikalus duomenis apie hipių bendruomenės susibūrimą ir atskleidžiami šio proceso veiksniai, lėmę mažesnių grupių išskirtingų Kauno miesto vietų bendravimą ir telkimąsi miesto centre. Vertas dėmesio knygos autorės pastebėjimas apie tai, kad dalis gatvių miesto centre išlaikė istorinius, ikisovietinius pavadinimus ir simbolizavo istorinę atmintį, tam tikrų nepriklausomybės laikotarpio tradicijų tęstinumo aplinką ir intencijas. Iš tiesų, analizuojant kauniečių viešąją raišką, pasak Egidijaus Aleksandravičiaus, svarbiausias dalykas yra „ne pats kultūros formų pažinimas, bet papročių gyvastis ir paveldo tąsa pačiuose žmonėse, *nefestivalinije kasdienybėje*“⁵.

3 Streikus, Arūnas. *Minties kolektyvizacija: cenzūra sovietų Lietuvoje*. Vilnius: Naujasis Židinys-Aidai, 2018, p. 390.

4 Donskis, Leonidas. Kodėl Lietuvai taip nesiseka Eurovizijoje? *Blogis yra laikinas. Rinktiniai tekstai*. Vilnius: Tyto Alba, 2024, p. 150.

5 Aleksandravičius, Egidijus. Kauno kultūra, arba toliau nuo Zoologijos sodo. *Žaidimas su degtukais. Istorijos publicistika ir visuomenės kritika*. Vilnius: Tyto Alba, 2024, p. 202.

Miesto parke
formavosi Kauno hipių
bendravimo aplinka
(R. Juzefovičiaus nuotr.)

Kauno miesto centro aplinka monografijoje apibūdinama ne vien kaip hipių traukos vieta, čia buvo įsikūrę intelektualiniai židiniai – kino teatras, teatrai, knygynai, kurie iš dalies skatino jaunimo domėjimąsi kultūriniu miesto gyvenimu.

Knygoje labiau pabrėžiama roko muzikos svarba vienijant hipių bendruomenę, dalis joje bendraujančių jaunuolių jau pradėjo groti roko grupėse, todėl Miesto sodas dar tapo traukos centru, į jį ateidavo vis daugiau naujų žmonių. Jaunuolių ryšiai ir miesto centro aplinka skatino kūrybą, subkultūrinę veiklą, alternatyvių sovietmečio ideologijai vertybių palaikymą (p. 131).

Šiame monografijos skyriuje nuosekliai atskleidžiant Kauno hipių bendravimo dinamiką, socialinę ir politinę aplinką, argumentuotai konstatuojama vertybinio jų raiškos brendimo tendencija per aptariamą laikotarpį. Autorė rašo, kad dėl „hipiškų vertybių kompanija kovojo viešojoje erdvėje – jie neslėpė ir atvirai kalbėjo apie Vakarų jaunimo kultūrą ir muziką, poreikį bendrauti su vakarų jaunimu, augino plaukus, siuvosi džinsus, nešiojo hipišką filosofiją žymninius marškinius su gėlėmis. Savo ver-

tybes jie siekė perteikti jaunimą žavinčios roko muzikos kalba, taip pat per poeziją, filosofiją ir pantomimos teatro simbolizmą, labiausiai priimtina intelektualiesiems jaunimui. Tokia saviraiška nedžiugino sovietinės santvarkos puoselėtojų, siekusių diegti standartinę ir vienintelę ideologiją (p. 136).

Toliau keliuose monografijos skyriuose rašoma apie jaunimo grupės tapatybės raidos ir raiškos ypatumus. Skyriuje „Grupės subkultūrinės tapatybės formavimosi veiksniai brandos laikotarpiu“ analizuojama antisovietinė ir sovietinė aplinka, kuri turėjo įtakos hipių grupės „Company“ tapatybės brendimui 1970–1972 metais.

Remiantis atlikto interviu su grupės nariais duomenimis, knygos autorė pabrėžia, kad domėjimasis teatru, muzikiniai eksperimentai padėjo formuoti meninius polinkius ir vertybes. Viena iš ankstyvųjų grupės domėjimosi sričių buvo Kauno dramos teatras, kuris skleidė simboliškas, intelektualias mintis, o dalis grupės narių buvo net pakviesti prisijungti prie pantomimos trupės organizuotų kursų, kurie, kaip rašo autorė, suteikė kūrybinių paskatų. Hipiuojantis jaunimas susidomėjo pantomimos

spektakliais, kuriuose neįprastomis pantomimos priemonėmis buvo kalbama apie žmogaus egzistencijos prasmę (p. 146).

Istorinėje literatūroje jau akcentuota, kad sovietmečiu Kauno dramos teatras kėlė daug problemų, režisuojamos pjesės priartėdavo ar peržengdavo valdžios toleruojamas raiškos ribas⁶.

Recenzuojamoje knygoje aptariami „Company“ dalyvių pasisakymai byloja apie hipių bendravimą Kauno dramos teatre, vėliau Muzikiniame teatre su latvių kilmės pantomimos spektaklių režisieriumi Modžiu Tenisonu, diskusijos scenos meno, filosofijos temomis, pokalbius apie galimybes statyti teatruose populiariosios muzikos miuziklus.

Pantomimos trupės veikla Kaune buvo sustabdyta dėl ideologinių valdžios kaltinimų po Romo Kalantos susideginimo šalia Muzikinio teatro, kur jis kartais bendraudavo su hipiuojančiu jaunimu. Amžininkų atsiminimai liudija apie ilgalaikį pantomimos trupės poveikį jaunimui, pavyzdžiui, pantomimos judesius jaunuoliai perkeldavo į šokių vakarėlius, kuriuose grojo grupė „Raganiai“ (p. 151).

Atsiminimuose buvę jaunimo grupės dalyviai nurodo ir savo gyvenimą neregistruotoje komunoje, kuri buvo nelegali ir persekiojama to meto sovietinių įstatymų pagrindu, tačiau „tapo organizacine subkultūros bendruomeniškumo forma“ (p. 152).

Bendravimas skatino naujus muzikavimo eksperimentus, kūrėsi pirmosios roko grupės. Roko muzika monografijoje siejama su Kauno hipiuojančio jaunimo tapatybės

kūrimo ir raškos procesu, kuris paskatino pripažinimą Kauno jaunimo aplinkoje. Esant palankiam gerbėjų palaikymui, pasak monografijos autorės, buvo skatinama tolimesnė jaunimo muzikinė kūryba (p. 160). Išsamiau rašoma apie su aptariama hipių bendruomene tiesiogiai siejamos roko grupės „Raganiai“ populiarumą, kuris skleidėsi kūrybiškumu ir įvaidžio originalumu.

Knygoje trumpai aptarta faktinė informacija apie ryšių su Estijos jaunimu pradžią, kultūrinio ir muzikinio bendravimo siekius.

Vienu iš Kauno hipių tapatybės raiškos liudijimų nurodomas eilėraščių skaitymas kino teatro „Romuva“ laiptinėje, kur susilaukė platesnio miesto gyventojų dėmesio, nes pro šalį praeidavę filmų žiūrovai sustodavo ir klausė kompanijos dalyvių skaitomų eilėraščių. Tai iš dalies padėjo jaunuolių bendruomenę įtikinti, kad santykiai su sovietizuota socialine aplinka nėra vienareikšmiški (p. 174).

Nauju Kauno jaunimo subkultūrinės savivokos etapu monografijoje įvardinami vieši roko muzikos koncertai ar festivaliai. Pirmasis didesnis muzikinis renginys Kaune vyko 1971 m. vasario 20–21 d., jame dalyvavo roko muzikantų grupės, pasižyminčios savo maištinga dvasia. Šis pavadintas Kauno „popsession“, pasak autorės, buvo panašus į Vakarų jaunimo roko festivalius ir subkultūrinį judėjimą, šių renginių metu „muzikantai kartu su gerbėjais sukuria unikalią atmosferą, kuri padeda pabėgti nuo kasdienybės ir pasijausti hipiškos bendruomenės nariais“ (p. 176).

Monografijoje atskleidžiama įdomi dalyvių informacija apie organizatorių idėjas ir pastangas įteisinti „nesankcionuotą“

6 Streikus, Arūnas. *Minties kolektyvizacija: cenzūra sovietų Lietuvoje*. Vilnius: Naujasis Židinys-Aidai, 2018, p. 390.

Istorinis kinoteatras
„Romuva“ tapo
jaunimo neformalios
raiškos vieta
R. Juzefovičiaus nuotr.)

renginių repertuarą bendradarbiaujant su Kauno studentų klubais, taip pat su Latvijos, Estijos ir Rusijos roko muzikos gerbėjais. Pateikti duomenys rodo, kad tai padėjo skleisti hipių propaguojamas muzikos stilių ypatybes, taip pat laisvės, tautų santarvės ir kitas vertybes.

Monografijoje detalai nagrinėjami roko grupės „Raganiai“ veiklos iššūkiai, kurie kilo dėl sovietinio saugumo persekiojimo, kūrybinės veiklos slopinimo. Hipiojančio jaunimo bendravimo galimybės po Romo Kalantos susideginimo 1972 m. gegužės 14 d. vertinamos kaip persekiojimo ir įtampų laikotarpis.

Kultūrologine prasme reikšminga informacija ir jos vertinimai pateikti monografijos skyriuje „Meninė tapatybės raiška“, kuriame specialiai analizuojama jaunimo grupės dalyvių kūrybinės veiklos formos ir turinys, o meno kūryba vertinama kaip svarbi raiškos sritis.

Knygoje nagrinėjama empirinių duomenų visuma byloja apie jaunuolių kūrybinę veiklą, kuri buvo susijusi su roko muzikos grojimu, instrumentų gamyba, eilėraščių ir

dainų kūrimu, eilėraščių skaitymu ir klavsimu, pantomima ir kt. Nagrinėjami monografijoje eilėraščių ir dainų tekstai atskleidžia emocines būsenas, socialines ir politines refleksijas. Hipių grupės dalyvių kūrybinę vaizduotę skatino jų mėgstamų poetų kūryba, taip pat Vakarų muzikinių grupių dainų tekstai, kuriuos jie versdavo iš anglų kalbos ir kuriais domėjosi. Nors ne visi Kauno jaunuolių kompanijos dalyviai, kaip liudija pokalbiai ir atsiminimai, kūrė roko muziką, tačiau visi gyveno jos ritmais (p. 219).

Septintame monografijos skyriuje „Neformalios organizacijos reikšmė grupės tapatybei“ aptariamas jaunimo grupės organizacinis procesas, taikant socialinio tinklo analizės prieigą, nustatomi neformalūs lyderiai ir jų įtaka bendravimo aplinkai.

Šiame skyriuje pateikti duomenys liudija apie grupės narių bendravimo įvairovę ir kaitą. Kai kurie monografijoje aptariami atvejai yra ir hipotetinio pobūdžio, nes pasak autorės, jie turėjo pagrindo atsirasti, nors tyrimo metu dalyvių pasisakymuose nebuvo užfiksuoti (p. 234).

Paskutiniame, aštuntame recenzuojamos knygos skyriuje „Grupės tapatybės dinamika“ pritaikant matematinę modeliavimą, nagrinėjami subkultūrinės būsenos kaitos dėsniniai, atlikta socialinės aplinkos statistinė analizė ir aptariama galima grupės įtaka šiai aplinkai. Grupės „Company“ įtaka yra siejama su bendromis vertybėmis ir interesais, tačiau monografijos autorė konstatuoja ir tai, kad grupės poveikis platesnei visuomenei buvo labiau netiesioginis ir pastebimas per ilgesnį laiką plečiantis antisovietinėms nuostatomis, plėtojant roko muziką ir alternatyvias kūrybos vertybes (p. 251).

Knygos pabaigoje yra pateiktos išsamios išvados, apibendrinti nagrinėti duomenys ir vertinimai. Manytina, kad tarpdalykinio tyrimo pagrindu parengtos monografijos autorė pagrįstai nurodo šio darbo socialinę naudą visuomenei. Pritartina nuomonei, kad šio tyrimo rezultatai gali pasitarnauti ir dabarties visuomenės institucijoms organizuojant santykius su asmenimis ir jaunimo grupėmis, kai tikimasi jų kūrybiškumo.

Kauno hipių neformalios, bet organizuotos grupės idėjų ir raiškos tyrimas naudingas sovietmečio istoriografijos kontekste, leidžia geriau pažinti visuomenės raidos procesus, kultūrinės veiklos galimybes. Monografijoje nagrinėti duomenys rodo, kad jaunimo bendruomenė Kaune padėjo ne tik skleisti hipių propaguojamas muzikos stilių ypatybes, o taip pat laisvės, tautų santarvės ir kitas vertybes. Šios vertybės turėjo ilgalaikį poveikį istorinėje perspektyvoje, vėliau tapo ne tik kultūros ir pilietinės istorijos, bet ir politikos dalimi.

Išskirtinai vertėtų pabrėžti, kad roko muzika tapo neatsiejama Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo dalimi, buvo svarbi jaunosios kartos naujojo patriotinio sąjūdžio raiškos dalis. „Roko maršai“, pasak istoriko Alfredo Bumblausko, „ženklino kitokią estetiką ir kitokią atgimimo dvasią“⁷. Istorinio vertybių tęstinumo kontekste taip pat paminėtina ir tai, kad Rusijos roko muzikos veteranai Andrejus Makarevičius ir kai kurie kiti vieni iš pirmųjų pareiškė viešą protestą diktatoriaus valdomai Rusijai pradėjus grobikišką karą prieš Ukrainą. Manytina, kad neatsitiktinai šio karo metu Kijeve apsilankęs JAV sekretorius Antony Blinkenas ne tik kalbėjo apie paramos Ukrainos svarbą, bet ir kartu su ukrainiečių muzikantais atliko laisvą pasaulį simbolizuojančią legendinio kanadiečių muzikanto Neilo Youngo dainą „Rockin’ in the Free World“, kuri buvo sukurta dar 1989 m. prasidėjus Vokietijos vienijimosi procesui⁸.

Kaip rašoma kultūrologinėje literatūroje, praeities tyrimai, kritiniai vertinimai ir jų viešinimas padeda ugdyti kolektyvinę tapatumo sampratą, atvirą visuomenę⁹. Itin palankiai vertintina tarpdisciplininė prieiga ir analitinis recenzuojamos monografijos autorės požiūris į skirtingus naudojamus šaltinius. Kita vertus, atmintis, pasak žinomo istoriko Alfredo Ericho Senno, „yra subjektyvus faktorius ir ji gali keistis kartu su laiku, individuali atmintis nebūtinai turi sutapti su tuo kas parašyta

7 Bumblauskas, Alfredas. Nustebimai Kovo 11-osios proga. *Lietuvos rytas*, 2024 m. kovo 8–14, p. 3.

8 Gitara Kijevo bare užgrojęs A. Blinkenas/TV3. lt/2024-05-15

9 Kocka, Jürgen. Istorijos mokslas ir atvira visuomenė. *Kultūros barai*, 1997, Nr. 1, p. 10.

dokumentuose¹⁰, manytina, monografi-
joje atliktas tyrimas gali paskatinti platesnį
mokslinį diskursą ir naujus jaunimo raiš-
kos tyrimus.

Nors recenzuotos monografijos skirtin-
guose skyriuose yra kartais pasikartojančių
teiginių ar vertinimų, bet gal tai padeda
sustiprinti tirtos jaunimo grupės raiškos
visumos svarbiausius akcentus ir sąsajas su
konkrečiu istoriniu ar kultūriniu kontekstu.
Knygos tekstą vertingai papildė lentelės ir
schemos, iliustracijos, fotonuotraukos iš
asmeninių fondų.

Knyga apie Kauno hipių bendruome-
nę gali būti naudinga plėtojant skirtingas
kultūrinės atminties sklaidos formas, kul-
tūros rinkodarą. Pavyzdžiui, visuomenės
dėmesio sulaukė 2023 m. rudenį pristatytas
Audriaus Juzėno dokumentinis filmas apie
roko ištakas Lietuvoje „Yesterday“, kuriame
apie savo raiškos galimybes sovietmečiu

pasisako kai kurie buvę Kauno hipių grupės
dalyviai ir roko muzikantai.

Paminėtina tai, kad alternatyviosios
sovietmečio jaunimo muzikinės kultūros
atspindžiai šių dienų menininkų kūryboje
gali būti reikšmingi Europos moderniojo
meno paveldo ir kultūrinės atminties
kontekste. Štai Georgo Pompidou meno
ir kultūros centro Paryžiuje kolekciijoje
yra žinomo Lietuvos medijų meno kūrėjo
Deimanto Narkevičiaus audiovizualinė
instaliacija „Dėmės ir įbrėžimai“, kurioje
refleksuoja nufilmuotas išskirtinis sovie-
tmečio jaunimo alternatyviosios kultūros
įvykis, t. y. XX a. 8-ojo dešimtmečio
pradžioje Vilniaus studentų aplinkoje ne-
formaliai įvykęs Andrew Lloyd Weberio
roko operos „Jėzus Kristus superžvaigždė“
pristatymas. Manytina, kad Lietuvos jau-
nimo raiškos ypatumai sovietmečiu dar
susilauks ir kitų šių dienų tyrėjų, publicistų
ir kūrėjų dėmesio.

¹⁰ Senn, Alfred Erich. Naujausiųjų laikų istorija ir
kolektyvinė atmintis. *Kultūros barai*, 2005, Nr. 1, p. 18.

Literatūra

Aleksandravičius, Egidi-
jus. Kauno kultūra, arba
toliau nuo Zoologijos
sodo. *Žaidimas su degtu-
kais. Istorijos publicistika
ir visuomenės kritika*.
Vilnius: Tyto Alba, 2024.
Bumblauskas, Alfredas.
Nustebimai Kovo 11-os-
ios proga. *Lietuvos rytas*,
2024 kovo 8-14, p. 3.

Donskis, Leonidas.
Kodėl Lietuvai taip nesi-
seka Eurovizijoje? *Blogis
yra laikinas. Rinktiniai
tekstai*. Vilnius: Tyto
Alba, 2024.

Gitara Kijevo bare
užgrojęs A. Blinkenas/
TV3.lt/2024-05-15

Kocka, Jurgen. Istorijos
mokslas ir atvira visuo-
menė. *Kultūros barai*,
1997, Nr. 1, p. 7–12.

Peleckis, Mindaugas.
*Lietuvos rokas. Ištakos ir
raida*. Vilnius: Mintis,
2011.

Radzevičius, Rokas.
Lietuvos roko pionieriai.
Vilnius: Vaga, 2012.

Rinkevičiūtė, Daiva.
Neišmušusių valandų tri-

umfas. Vilnius: Lietuvos
rytas, 1991.

Senn, Alfred Erich.
Naujausiųjų laikų istorija
ir kolektyvinė atmintis.
Kultūros barai, 2005, Nr.
1, p. 18–22.

Streikus, Arūnas. *Minties
kolektyvizacija: cenzūra
soviety Lietuvoje*. Vil-
nius: Naujasis Židinys-
Aidai, 2018.